

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РЕГЛАМЕНТ

ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ОЛИМПИАДА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 ГОДИНА

I. Общи положения

II. Организиране и провеждане

III. Съдържание на олимпиадата

IV. Финансиране

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Националната олимпиада по *история и цивилизации* си поставя следните основни цели:

- Да стимулира и задълбочава интереса на учениците към историята;
- Да предоставя възможност за творческа индивидуална изява на учениците със задълбочени знания и практически умения в областта на историята;
- Да открива надарени деца с високо ниво на умения за обобщаване и осмисляне на историческото съдържание, заложен в учебните програми по *история и цивилизации*;
- Да стимулира участието на учениците в различни форми на извънкласна и извънучилищна дейност;
- Да съдейства за формиране на уважение към културно-историческото наследство;
- Да мотивира учителите за работа с ученици с изяви способности.

II. ОРГАНИЗИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ

Организацията и провеждането на олимпиадата се обезпечават при спазване на Регламента на олимпиадата, на Заповед № РД 09-2784/29.10.2019 г. (Приложение 1), изменена със Заповед № РД 09-474 от 25.02.2021 г. и допълнена със Заповед № РД 09-1248 от 14.06.2021 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-2454/23.02.2022 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-3084/17.05.2022 г. на министъра на образованието и науката за утвърждаване на Правила за организиране и провеждане на ученическите

олимпиади и на националните състезания в държавните, в общинските, в частните и в чуждестранните училища на територията на Република България, и на графици за провеждане на ученическите олимпиади съгласно Приложение № 1 към Заповед № РД 09-2049/20.08.2023 г. на министъра на образованието и науката за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и на националните състезания в държавните, в общинските, в частните и в чуждестранните училища на територията на Република България.

Олимпиадата по *история и цивилизации* се провежда в три кръга – общински, областен и национален. В първите два кръга имат право да участват ученици от V до XII клас. До националния кръг на олимпиадата се допускат ученици от VII, X и XII клас.

Общинският кръг на Националната олимпиада по *история и цивилизации* се провежда до 14 януари 2024 г.

Областният кръг на Националната олимпиада по *история и цивилизации* се провежда в един ден – на 25 февруари 2024 г. от 09:00 часа.

Националният кръг на олимпиадата се провежда на два етапа – на 27 и 28 април 2024 година, в гр. Русе.

Писменият изпит за общинския и областния кръг е с времетраене:

- два астрономически часа за учениците от V до VII клас;
- три астрономически часа за учениците от VIII до XII клас.

Писменият изпит за националния кръг е с времетраене:

- три астрономически часа за учениците от VII клас;
- четири астрономически часа за учениците от X и XII клас.

Проверката на знанията и уменията се извършва в писмен вид на общинския, на областния и на първия етап от националния кръг. Вторият етап от националния кръг представлява събеседване на допуснатите ученици с членовете на Националната комисия.

Писмените работи на учениците от VII, X и XII клас на областния и националния кръг са анонимни.

Националната комисия се утвърждава със заповед на министъра на образованието и науката.

В Националната комисия участват представители на академичната общност и учители по история и цивилизации. Дейностите и задълженията на членовете на Националната комисия са определени в чл. 9, раздел I от Приложение 1 на Заповед № РД 09-2784/29.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 09-474 от 25.02.2021 г. и допълнена със

Заповед № РД 09-1248 от 14.06.2021 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-2454/23.02.2022 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-3084/17.05.2022 г. на министъра на образованието и науката, с която са утвърдени Правила за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и на националните състезания в държавните, в общинските, в частните и в чуждестранните училища на територията на Република България.

Координацията на дейностите на Националната комисия се осъществява от експерта по *история и цивилизации* в МОН.

ОБЩИНСКИ КРЪГ

Изпитните варианти за общинския кръг се разработват на основата на учебните програми за общообразователна и профилирана подготовка за съответните класове от училищни комисии, определени със заповед на директора.

Форматът за общинския кръг включва:

- задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение и карта – 60 т. за V – VII клас и 50 т. за VIII – XII клас;
- задача за създаване на писмен текст със съответстващия ѝ брой точки – 20 т. за V – VII клас и 30 т. за VIII – XII клас;
- максимален общ брой точки – 80.

Всяка писмена работа се проверява от двама оценители, членове на училищната комисия. При проверката всеки оценител отбелязва броя на точките встрани на всяка задача, а след писмения текст записва рецензия, с която аргументира поставените точки. Крайният брой точки за всяка писмена работа е средноаритметичен от точките на двамата оценители.

За участие в областния кръг се допускат ученици, които са получили не по-малко от 60 точки.

Контролът по провеждането на общинския кръг се осъществява от директора на училището.

ОБЛАСТЕН КРЪГ

Тестовите задачи и темите за областния кръг се изготвят от Националната комисия.

Максималният общ брой точки за всички класове е 80.

Изпитният вариант за учениците от V до VI клас включва:

- по 7 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение и карта – 60 т.;
- 1 задача за създаване на писмен текст – 20 т.

Изпитният вариант за учениците от VII клас (клас, за който се провежда и национален кръг) включва:

- по 10 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение и карта – 60 т.;
- 1 задача за създаване на писмен текст – 20 т.

Изпитният вариант за учениците от VIII, IX и XI клас включва:

- по 12 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение, статистически данни и карта – 50 т.;
- 1 задача за създаване на писмен текст – 30 т.;

Изпитният вариант за учениците от X и XII клас (класове, за които се провежда и национален кръг) включва:

- по 15 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение, статистически данни и карта – 50 т.;
- 1 задача за създаване на писмен текст – 30 т.;

Вариантите за съставяне на писмен текст са:

- коментар на исторически документи;
- коментар на изображения;
- комбинация от исторически документ, изображение или историческа карта;
- отговор на исторически въпрос.

На областния и националния кръг за всички участници ще бъде даден само един от тези варианти.

Всяка писмена работа се проверява от двама оценители, членове на областната комисия. При проверката всеки оценител отбелязва броя на точките встрани на всяка задача, а след писмения текст записва рецензия, с която аргументира поставените точки.

Засекретяват се само писмените работи на явилите се ученици в VII, X и XII клас. Върху изпитните варианти и листовете за създаване на писмен текст не се допуска

поставянето на печат и отличителни знаци, чрез които се нарушава анонимността на писмените работи. Не се допускат учители на ученици, чиито писмени работи се оценяват, да участват в засекретяването и разсекретяването.

За участие в националния кръг се предлагат ученици от VII, X и XII клас, които са получили не по-малко от 65 точки.

Националната комисия извършва окончателно оценяване на писмените работи на учениците, предложени за участие в националния кръг. В резултат на оценяването Националната комисия има право да:

- потвърди оценката, получена на областния кръг;
- постави нова оценка, която е окончателна.

След оценяване на писмените работи Националната комисия разсекретява само работите на учениците, класирани за национален кръг, и представя в МОН окончателен протокол за класираните за националния кръг ученици и техните резултати за оповестяване.

Неразсекретените писмени работи с оценъчните карти към тях се връщат в училищата-координатори на областния кръг. След получаването им, училищата-координатори разсекретяват и популяризират резултатите на всички некласирани за националния кръг ученици.

Типология на задачите за олимпиадата

Областен кръг

ПРИМЕРНА ТИПОЛОГИЯ НА ЗАДАЧИТЕ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

1. Хронология.

1. 1. Работа с условно-графични изображения. Линия на времето (стандартна и синхронна), хронологична таблица, синхронна таблица, родословно дърво, генеалогическа таблица, логическа схема (причина – следствие), хронологическа карта.

1. 2. Умение за водене на леточисление. Преобразуване на години във векове, определяне обхвата на десетилетия, столетия и хилядолетия, определяне на „стар“ и „нов“ стил.

1. 3. Умение за определяне на продължителност. Задачи от следните типове: „по-дълго“ и „по-кратко“, „най-дълго“ и „най-кратко“, „колко дълго“.

1. 4. Умение за определяне на последователност. Задачи от следните типове: „преди“ и „след“, „по-рано“ и „по-късно“, „най-рано“ и „най-късно“ и хронологическа колона (ред, последователност), включително подреждане на изображения в хронологическа последователност.

1. 5. Умения за установяване на синхронност и асинхронност. Задачи за синхронизиране на събития, личности, личности и събития и др.

1. 6. Отнасяне на исторически обекти/субекти към век, етап, период. Задачи, свързани с периодизацията на историята, определяне на разграничителни събития, свързване на събития и личности с период от време, разпознаване на период от време, характеристика на период от време и др.

1. 7. Хронологически игри. Игри от типа на „Машината на времето“, игрословици и др.

2. Понятия.

2. 1. Разпознаване на понятия по определенията им;

2. 2. Посочване на примери, които илюстрират дадени исторически понятия.

2. 3. Дефиниция на понятия;

2. 4. Конструирание на кратък текст по ключови понятия;

2. 5. Игри с понятия: криптограма, анаграма, кръстословица, унгарска кръстословица, „Кое е излишното?“, „Кое е общото?“ и др.

3. Текстове.

3. 1. Разпознаване на източник;

3. 2. Извличане на информация – основна идея, ключови думи и изрази;

3. 3. Извличане и обработка на информация – попълване на таблици, групиране на информация, изготвяне на планове;

3. 4. Сравняване на източници по зададени показатели;

3. 5. Поставяне на въпроси с възпроизвеждащ характер или изискващи критично мислене;

3. 6. Анализ/сравнителен анализ по алгоритъм. Примерен модел: вид на документа, авторство (съвременник ли е авторът или е живял по-късно, анонимен ли е или му се знае името, един ли е или става дума за авторски колектив, положение в държавата), датировка, локализация в пространството, основна идея (извличане на основната информация, определяне на достоверност и обективност и изводи).

Забележка: такъв тип задача може да бъде включена във вариантите за гимназиалните етапи на обучение.

4. Карти.

4. 1. Задача за разпознаване;

4. 2. Задача за локализиране;

4. 3. Задача за нанасяне;

4. 4. Задача за извличане на информация;

4. 5. Задача за извличане и обработка на информация: съставяне на списъци, попълване на таблица, схема или линия на времето, решаване на кръстословица чрез информацията от картата и др.;

4. 6. Задача за проследяване: маршрут, развитие, разпространение, разпределение, хронологическа последователност и др.;

4. 7. Описание на природни условия;

4. 8. Проблемни ситуации – въпроси или задачи, които нямат очевидно решение и готов отговор;

4. 9. Сравняване – сравняване на информацията върху две или повече карти, а в други случаи – данните върху карта и писмен извор, изображение и пр. по зададени показатели;

4. 10. Игри – „Пътешествие по картата“ и други подобни;

4. 11. Анализ/сравнителен анализ по алгоритъм. Примерен модел: извличане на информация от заглавието, извличане на информация от легендата и условните знаци, определяне на акцента върху самата карта – едно историческо събитие ли е представено или еволюция във времето, отговор на обобщаващ въпрос.

Забележка: такъв тип задача може да бъде включена във вариантите за гимназиалните етапи на обучение.

5. Изображения.

5. 1. Задача за разпознаване.

5. 2. Задача за описание;

5. 3. Задача за обработка на информация: подреждане на изображения в хронологическа последователност, попълване на таблица и др.

5. 4. Задача за сравняване.

5. 5. Въпроси по изображения. Задаване на въпроси с възпроизвеждащ характер или изискващи критично мислене.

5. 6. Анализ/сравнителен анализ по алгоритъм. Примерен модел: 1) Описание на изображението: персонажи (външен вид, разположение, поведение); архитектурни съоръжения, предмети, символи, надписи, цветовете и др.; 2) Интерпретация: персонажи (реални личности или представители на определена прослойка), тема (историческо събитие или сцена от ежедневието), датировка, международна обстановка, символика на предметите, цветовете, надписите и др.

Забележка: такъв тип задача може да бъде включена във вариантите за гимназиалните етапи на обучение.

6. Статистически данни (от текст, таблица, схема, диаграма, графика и др.).

6. 1. Извличане на информация.

6. 2. Извличане и обработка на информация.

6. 3. Сравняване по зададени показатели.

6. 4. Анализ/сравнителен анализ на статистическа информация по алгоритъм.

Примерен модел: определяна на целта (извежда се от заглавието), анализ на съдържанието (за какъв период от време е направена статистиката, през какъв интервал от време е направена статистиката, каква е историческата информация), изводи (увеличаване, намаляване, застой, стагнация и пр.).

ПРИМЕРНА ТИПОЛОГИЯ НА ЗАДАЧИТЕ ЗА СЪСТАВЯНЕ НА ПИСМЕН ТЕКСТ

Прогимназиален етап

1. Работа с исторически документи;
2. Работа с изображения;
3. Комбинирана работа с исторически документ, изображение или историческа карта;
4. Отговор на исторически въпрос.

Забележка: задачата за съставяне на писмен текст ще включва 1 основен въпрос и 5 – 6 опорни въпроса, по които да се ръководят учениците.

Гимназиални етапи

1. Анализ на исторически документи;
2. Анализ на изображения;
3. Анализ при работа с комбинация от исторически документ, изображение или историческа карта;
4. Отговор на исторически въпрос.

Забележка: задачата за съставяне на писмен текст ще включва 1 основен въпрос и 5 – 6 опорни въпроса, по които да се ръководят учениците.

НАЦИОНАЛЕН КРЪГ

Националният кръг се провежда на два етапа, в два последователни дни – на 27 и 28 април 2024 година, в гр. Русе.

Изпитните варианти за националния кръг се изготвят от Националната комисия.

Типологията на задачите за националния кръг е идентична с типологията на задачите от областния кръг.

Провеждане на националния кръг за учениците от VII клас:

1. Първият етап от националния кръг представлява писмен изпит, който включва:
  - **15 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение и карта – 75 т.**
  - **1 задача за създаване на писмен текст със съответстващия ѝ брой точки – 25 т.**
  - **максимален общ брой точки – 100.**
2. До втория етап от националния кръг се допускат учениците с оценка не по-ниска от отличен 5,50 на първия етап. Вторият етап представлява събеседване с членовете на Националната комисия, при което учениците защитават своите знания и показват историческа култура.

Провеждане на националния кръг за учениците от X и XII клас:

1. Първият етап от националния кръг представлява писмен изпит, който включва:

- **20 задачи със свободен отговор за хронология, понятия, работа с текст, изображение, статистически данни и карта – 70 т.**
- **1 задача за създаване на писмен текст със съответстващия ѝ брой точки – 30 т.**
- **максимален общ брой точки – 100.**

2. До втория етап се допускат учениците с оценка не по-ниска от отличен 5,50 на първия етап. Вторият етап представлява събеседване с членовете на Националната комисия, при което учениците защитават своите знания и показват широка историческа култура.

Критерии за оценяване на писмените работи и представянето при събеседването:

- Познаване на историческите факти;
- Разбиране, точно обяснение и използване на понятията;
- Критично отношение към разнообразните исторически източници;
- Използване на хронологически и пространствени ориентири при обяснение на историческите събития, явления и процеси;
- Оценяване на дейността на историческите личности – държавници, политици, църковни, културни и стопански дейци;
- Изразяване на лично отношение към културно-историческите събития, явления и процеси;
- Точно и ясно формулиране на тезите;
- Логическа последователност на изложението;
- Подходящ и убедителен подбор на аргументите;
- Изчерпателни и задълбочени изводи и обобщения.

На първия етап Националната комисия поставя оценка:

- отличен (6) на учениците, получили от 90% (включително) до 100% от средния брой точки на първите трима;
- отличен (5,75) на учениците, получили от 85% (включително) до 89% (включително) от средния брой точки на първите трима;
- отличен (5,50) на учениците, получили от 75% (включително) до 84% (включително) от средния брой точки на първите трима.

На втория етап Националната комисия поставя оценки от среден (3,00) до отличен (6) на основата на посочените по-горе критерии за оценяване.

Крайната оценка на всеки участник е средноаритметична от оценките, получени на двата етапа.

Националната комисия изготвя:

- протокол за явилите се ученици и техните окончателни резултати;
- протокол за учениците от XII клас, които са получили оценка отличен (6,00) и следва да бъдат удостоени със званието „лауреат“ на олимпиадата.

Популяризирането на резултатите от националния кръг на олимпиадата по *история и цивилизации* става съгласно раздел VII на Приложение 1 към Заповед № РД 09-2784/29.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 09-474 от 25.02.2021 г. и допълнена със Заповед № РД 09-1248 от 14.06.2021 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-2454/23.02.2022 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-3084/17.05.2022 г. на министъра на образованието и науката, с която са утвърдени Правила за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и на националните състезания в държавните, в общинските, в частните и в чуждестранните училища на територията на Република България.

На учениците, получили оценка отличен (6) от националния кръг на олимпиадата и завършващи средно образование през настоящата учебна година, МОН издава документ, удостоверяващ статута им на лауреати на Националната олимпиада съгласно § 2 от Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България и чл. 33, чл. 35 и чл. 36 от Наредба № 8 от 11.08.2016 г. за информацията и документите.

На учениците, получили оценка отличен (от 5,50 до 6) от националния кръг на олимпиадата и завършващи средно образование през настоящата учебна година, МОН издава служебна бележка, която да послужи за приемането им във висши училища при решение на съответното висше училище.

На учениците от X клас, класирали се на първо, втори и трето място на националния кръг на олимпиадата, МОН връчва индивидуални грамоти.

Учениците от VII клас, класирани на първо, второ или трето място след заключителния етап на националния кръг на олимпиадата, получават правото да участват в класирането в Националната гимназия за древни езици и култура „Константин-Кирил Философ“, София, както и в други училища при решение на съответното училище. За целта

МОН изпраща протокол в училището/училищата с имената и резултатите на класираните се ученици от националния кръг.

На учениците от VII клас, класирали се на първо, второ или трето място на националния кръг на олимпиадата, МОН връчва индивидуални грамоти.

Учениците, участвали на националния кръг, получават грамота за участие, подписана от председателя на Националната комисия.

III. СЪДЪРЖАНИЕ НА ОЛИМПИАДАТА

За общинския и областния кръг, учебното съдържание, върху което се определят тестовите задачи и темите за учениците от V, VI, VII, VIII, IX и X клас, е в съответствие с действащите учебни програми за общообразователната подготовка по *история и цивилизации*. За учениците от XI и XII клас те се формулират в съответствие с учебните програми за задължителните модули на профилираната подготовка по история и цивилизации.

За националния кръг темите и задачите се определят по следния начин:

- за учениците в VII клас във всички видове училища върху **цялата учебна програма** по *история и цивилизации* за VII клас за общообразователна подготовка;
- за учениците в X клас във всички видове училища върху **цялата учебна програма** по *история и цивилизации* за X клас за общообразователна подготовка;
- за учениците в XII клас във всички видове училища темите и задачите за националния кръг се определят върху **цялата учебна програма** от задължителните модули за **профилирана подготовка** по *история и цивилизации* за XII клас.

При подготовката на учениците за олимпиадата учителите трябва да обърнат внимание на компетентностите в учебните програми по история и цивилизации.

IV. ФИНАНСИРАНЕ

Финансирането на Националната олимпиада по история и цивилизации е в съответствие с раздел VI на Приложение 1 към Заповед № РД 09-2784/29.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 09-474 от 25.02.2021 г. и допълнена със Заповед № РД 09-1248

от 14.06.2021 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-2454/23.02.2022 г., изменена и допълнена със Заповед № РД 09-3084/17.05.2022 г. на министъра на образованието и науката, с която са утвърдени Правила за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и на националните състезания в държавните, в общинските, в частните и в чуждестранните училища на територията на Република България.